

IV

370.

370

1

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

370

Uppt. av Anders Jönssonefter Anders Jönssoni Oxie socken
Oxie häradAnmärkingar: Den som berättat
detta är en 84 år gammal
f. o. lantbrukare.

Julfirandet i min hembygd Oxie
härad på 1850 och 1860 talen.

Förberedelserna till julen voro både många
och långa. De började redan så fort man
hade fått tröskat så mycket att man kunde
börja feta julgrisarna. Detta var den första
förberedelsen. Sen när det närmade sig jul
lite mera var det tid att också tänka på att
få målet till de stora bakken.

Luciafirandet var då okänt, åtminstone
här omkring, men vid den tiden som det nu
infaller började det bli brätt, ty då började
slakterna med vilka man hade att göra i
(8.5)

flera dagar.

Sen kom ljusstöpningen till vilken man hade fått halg vid färslakten i Sep all Okt.

Så därefter bryggden av jultöl som både skulle vara rikligt och gott.

Nu återstod baken dessa togo flera dagar ty man bakade 4 à 5 olika sorters bröd.

Och så mycket att det skulle reda sig långt fram. Det var även många som skulle ha julbröd, såsom: ringare, fjärdingsman, soldat och fattiga samt gultiggare.

Under tiden hade man också haft storrengöring både ute och inne.

Man hade nu också kokat så mycket fläsk och kött både får och ox så man hade gott om fett. Av en del av detta och köttspad samt bröd anrättades en rätt kallad moljebro som aväts gemensamt av ett fat dagar före julaften. Denna rätt har sedan blivit ersatt med att doppa i grytan dopparedagen.

Uppt. av Anders Jönsson

efter Anders Hansson

i Oxie socken
Oxie HäradAnmärkningar: Den som berättat
detta är en 84 år gammal
f. d. lantbrukare.

2

På onsdagen kom julafton (julattan) då
allt skulle vara i ordning åtminstone till
middagen. Då man hade i ordning brukade
man många städer lossa några skott för
att andra skulle få veta att man hade
omkringskott. Man gick drängarna från de
ställen som ej lågo för långt från kyrkorna
dit för att hjälpa till med att ringa.

Kreaturen skulle ha dubbel ranson alla
helgafterna.

Julafton måltiden bestod av soppa, fisk
och gröt samt gotter, såsom klenetter och goarådshaka.
Fjärrarna fick nu var sin julhöj (julahöj) bestående
av bröd, stek, syltar, plättar, klenor, m.m.

1/4
Denna var avsedd för att tagas med hem till föräldrarna.

Sedan lästes och sjöngs. Därefter lektes
varjehanda lekar såsom: Sko blacka, preja janta,
krypa till kungs, vattna tjuren, köra bränne.

Så man hade hållit på med detta utåt kvällen
så skulle man åter äta. Denna måltid bestod
av sylta och rödbetor. Det hände ibland att
man delade ut julhögarna vid denna måltid.

Julgran var ännu ej brukligt, ej heller
julbrasa eller julklappar. Julkärve började
på något ställe.

Juldagen skulle så många som kunde
gå till gulotta. Men annars skulle var och
en bli hemma denna dag. Då gjorde man
ej annat vid kreaturen än fodrade och
vattnade dem möjligtvis även strödde under
dem.

Men så annandagen skulle man uppsöka
att gödsla (måga) i tid för att sedan komma
ästad för att göra detta till andra.

Det var skam att få gjort det av andra.

Uppt. av Anders Jönsson

efter Anders Hansson

i Oxie socken
Oxie häradAnmärkningar: Den som berättat
detta är en 84 år gammal
f. d. lantbrukare.

3

Det berättas om en man som var lat, att när han kom ut om morgonen var det rent i hans stall. Detta tyckte han det var bra, han gick in igen, och lade sig. Men de som gjort det hade gömt sig på höskullen, de kom nu fram och kastade i mera gödsel än de hade tagit ut först. När sen folk gick till kyrkan gick vår man och gödslade ut först.

Sådana och andra hyss, som att lägga kötäckan på hästarna och sadel på hjuren gjorde man varandra. Blev de som gjort hyssen fasttagna så skulle de in och då blevo de nästan fulla innan de fick gå igen.

Nyårsafton var det ungefär samma matordning som julafton men då ficks ingen julhögtid. Sen skulle man skjuta nyår. Man sökte även fånga dem som sköt liksom dem som gödolat.

Trettondeafton råkades fisk och gröt.

Sen skulle man äta på spetakel; nu skulle man söka smygga sig in och lägga en svinfot på bordet. Eller också gick man med fågel. Dessa skulle släppas in genom dörren. Man brukade fästa en papperslapp på den på vilken var skriven en vers.

Även dessa upptågsmakare skulle fastfästas.

Om Knekt 20de dag jul skulle julen dansas ut.

Drängarna brukade ställa till julastua vilken pigorna skulle återgälda med påskastua.

Uppt. av Anders Jönsson

efter Anders Hansson

i Oxie socken

Oxie härad

Anmärkingar: Den som berättat
detta är en 84 år gammal
f. d. lantbrukare

4

På många ställen brukade man till jul
duka ett bord med alla sorters julmat
vilket bord stod dukat hela julen.

Ingen som kom till ett ställe under
julen fick gå otrakterad ty då tog han
julen med sig.

Ex. på en vers till att fästa på fågeln
berättad av en 78 år gammal nyölnavänka
Karna Olsson, härstades.

Li god afton och god kväll
Här kommer en fågel så snäll
Får han lite mat så bliver han så glad.
Beware mig för er katt
Göm mig under er hatt.
Bläcket är blacked
Och pannen är stacket.
Brevet skall fort igenom denna dörr.